

GOLMÉS

particular el d'un gran capitost carlí del N. del Princ., c. 1840.

ETIM. Vénen de NPP germ. formats amb l'arrel WULFA- (al. *wulf* 'llop') (Först., 1639-1662); *Golfer* de WULFHARI (Först., 1652), *Golferic(s)* de WULFIRIX(s) freqüent des del S. VII (bisbe de Marsella etc.). *Gonfaus* prové de WULFALDS (des del S. VII, rei franc: Först., 1660) dissimilat en **Wunfalds*. J. F. C.

Golinons i Vall denguli, V., s. v. *Calella*

GOLMÉS

Poble d'Urgell (comarca Segrià), a mig camí de 15
Lleida a Cervera.

PRON. LOCAL: *gomés*, oït a Mollerussa i a St. Martí de Maldà, Casac., 1920; així també ho vaig sentir en les enq. de 1956 en els pobles circumdants, i a la de Golmés mateix (xv, 80-83), si bé alguns insistien 20
en *galmés*. *Gentilici*: *gomezéys* (a S. M. de Maldà).

MENCIONS ANT. 1079, els comtes de Barcelona en donar el castell d'Anglesola: «similitar donamus Ipsos *Golmers* cum pertinentibus --- super *Mulieruciam* --- *Cidamundum* --- *Tarregam* ---» (*Li. Fe. Mai.* 25
I, 174.16, § 165); 1128: «in termino de *Golmeris* [imprès *Golineris*], per 8 mor. ---; afr. I in ipsa carrera de Saragoç' et q. venit de *Mulleruza*, II in ipso sponnal --- Sig. --- Berengarius Sr. de *Anglerola*» (SerranoS., *NHRib.*, p. 414); *S. XII: Golmers* en les llistes 30
de parròquies vigatanes p. p. Pladevall (docs. I i II manca en el III, n.º 180); 1181: *Golmers* (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 469); 1182: *Golmers* (cit. junt amb Sidamunt) (MiretS., *Templ.*, p. 58); 1196: *Golmerii* (doc. de Montblanc, *Lli. Bl. de Stes. Creus*, § 35
387.3f.).

1204: villa *Golmers* (Font Rius, *C. d. p.*, § 218); 1273: Berenguer de *Golmers*, doc. de Gandia (Mtz. Fdo., *Doc. Val. ACA* I, n.º 1631); 1274: permuta amb Guillem d'Anglesola de castells, entre ells el de 40
Cúylla(r), pels de Bellpuig i de *Golmers* (id., id. I, 1770).

C. a 1270-80: un Ramon de *Golmers* figura entre els qui havien rebut heretats en el *Rept.* de Múrcia (p. p. Torres Fontes, p. 74); 1279: *Golmers* (*Rationes De-* 45
cim., p. 227); 1280: *Gomers* (id., p. 244); 1359: *Golmes* (*CoDoACA* XII, 47). En les llistes de parròquies vigatanes dels anys 1331-32-39 p. p. Junyent figura la «ecl. de *Golmes* (en una en forma correcta; en les altres, deturpat pels copistes, *Golins*, *Galmes*) (*Misc.* 50
Griera I, 375, 383, 388). Encara *Golmers* en un text posterior, en llatí p. p. Ripoll Vilamajor, monogr. xxvii, 3.

Golmers figurava en la vegueria de Tàrrrega fins a 1332 i des de 1339; a la de Montblanc només en els 55
anys 1330 (*BABL* IX, 119).

ETIM. Hi ha, doncs, vocalisme *go-* i terminació -ers, unànimes, en les formes antigues. Ara bé, sé un fet local molt conspicu que ens il·lumina sobre l'origen 60

del nom: aquesta és una de les comarques de Cat., on abunden més els coloms de torre i de campanar. Vaig assegurar-me'n, en el procés de pendre vistes d'aquells termes per a les enqs., pujant als campanars (el millor indret per dominar la vista de la toponímia menor en aquesta plana). Hi havia molta colomassa a tots ells: les escales dels campanars es trobaven plenes de colomassa en els de Bellpuig i Vilanova de Bellpuig; però en el de Golmés em sobtà de trobar-n'hi més 10
que enlloc. Consti que jo no pensava en etimologies sinó a no trencar-me el coll relliscant, que ja s'anava tornant difícil amb tants escalons i tan bruts de matèria relliscosa.

Ara bé: és sabut que en tota aquesta zona, i en general en català occidental i llocs veïns, la forma en ús és *colomer* per 'colomar' (*DECat* II, 839a374-37); molt freqüent a la toponímia menor en tota aquella rodalia: *Lo Colomer* (*kolomé*) a Belianes (xv, 64), *Los Colomers* a Arbeca (xv, 80), i altres encara, a gairebé tots els pobles; i en el terme del mateix *Golmés*, hi ha una pda. *El Colomer*, immediata a les cases del poble. Un *columbarium* situat a La Guàrdia dels Prats figura en un doc. de 1166 (*Li. Bl. Stes. Creus*, p. 125.4). I, com hem vist en el text més antic, el nom del poble en estudi té encara categoria de substantiu en ús apel·latiu, i proveït d'article: *ipsos Golmers*.

Tenim, doncs, base de sobres per admetre que *Golmers* ve de *Colomers* amb la síncope de la *o* interna, com en el nom del poble de *Palmerola* (veg. l'art.), contracció de *Palomerola* (com es demostra en aquell article), dim. del nom del lloc adjacent *Palomera*. Hi ha *Colomera* f., llog. antic del te. de Cabó (A. Urg.) i el seu nom apareix també sincopat en la forma *Colmera* a. 1518 (al *Spill de Cbò.*, fº 30r).

En un NL occità es repetí aquesta evolució fonètica, tant en la síncope com en l'atenuació de la inicial (c- > g-): *Goulmarie*, nom d'un comtat que té la seu en el te. de Raulhac, dept. Cantal, ja documentat *Goulmaries* a. 1668, *Guymayres* a. 1627 (Amé, *Dict. Top.*, s. v.).

La sonorització de co- o co- inicials és un fet tan corrent, majorment davant vocal àtona, encara que no sigui llei general, que la manca de caràcter general no debilita gens la certitud d'aquesta etimologia: recordem *gamba/cama*, *gorró/corró* (*DECat* II, 972a), *governar*, *gosset/cos/cussa*, *gobejar/cob-*, *golç*, *golpar* /*golpe/couper*, *ganivet/caniç*, *gamella*, *ganasta*, *golç* etcètera.

Un amic lleidatà, erudit seriós, em deia (1955) que també s'ha trobat la forma *Colmers* en algun doc. antic; en efecte almenys puc confirmar que *Colmers* figura com variant (lín. 1) de *Golmers* (lín. 5 i 16) en el *Lli. Bl. de Stes. Creus*, en un doc. de 1181 (§ 295).

Ni llavors, ni ara, no s'ha publicat aquesta etimologia, per més que jo, l'any següent ja en vaig donar part en sessió de la S. F. de l'I.E.C. Que el cognom *Galmés* no és sinó una lleu alteració fonètica de *Golmé(r)s*, és evident corollari d'aquest article.

Altament res no s'havia escrit sobre l'etimologia de l'un ni de l'altre, si no és la proposta de l'*Alcm*